

תוכן עניינים

1.....	מבוא
2.....	סקירת ספרות
2.....	1. מנהיגות ברת-קיימא
2.....	1.1 מנהיגות – המשגה
5.....	1.2 קיימות ומנהיגות ברת-קיימא – המשגה והתאוריה
6.....	2. מנהיגות ברת-קיימא לעתיד טוב יותר
6.....	2.1 מהות, מאפיינים וסיבות לקיומה
7.....	2.2 מנהיגות ברת-קיימא – מאפיינים, תכונות וסגנונות
13.....	דיון וסיכום
16.....	ביבליוגרפיה

מבוא

מחקר זה עתיד לגבש תמונה בהירה וברורה יותר למונח "מנהיגות ברת-קיימא" והאופן שהיא יכולה לחולל שינוי. אי לכך, שאלת המחקר נוסחה באופן הבא: כיצד באה לידי ביטוי מנהיגות ברת קיימא ומהי מהותה, מאפייניה וסגנונה? וכיצד היא יכולה לחולל לשינוי חברתי וסביבתי חיובי?.

בשנים האחרונות אנו רואים מגמת עלייה בדיון אודות מנהיגות ברת-קיימא או מנהיגות לקיימות. מנהיגות ברת-קיימא הינה תולדה של סוגיות מפתח שהתעוררו בשנים האחרונות – חברתיות וכלכליות, כגון: קידום הבריאות, המלחמה בעוני וקבלת החלטות המבוססות על פיתוח סביבתי. הצורך בחיזוק קבוצות אוכלוסייה שונות: ילדים, נשים ועובדים. סוגייה מרכזית נוספת היא נושא שינויי האקלים וההתחממות הגלובלית. מנהיגות שמכירה בצורך בהשקעה מתמשכת בכל הסוגיות הללו הינה מרכיב מרכזי בקידום החברה האנושית וטיפוחה (Grooms & Reid-Martinez, 2011).

נושא המנהיגות ברת-קיימא החל להיחקר בזירה האקדמית ולצבור תאוריות וגישות אודותיו (Peter & Swilling, 2014). לנוכח העובדה כי מדובר בנושא חדש, קיים בלבול רב בהבנתו והגדרתו, מה שמביא להיעדר בהירות סביב הנושא ומספר לא מבוטל של דעות, עמדות, גישות ותאוריות. מתוך כך, הרציונל שעומד בבסיס מחקר זה הינו הצורך בהרחבת הנושא ובחינה מעמיקה אודות מנהיגות ברת-קיימא – מאפייניה, סגנונה ומהותה. מחקר זה עשוי לשפוך אור על הנושא ולספק לנו הבנה מעמיקה ובהירה יותר אודותיו, וכן עשוי לסייע לגורמים הרלוונטיים בהכשרה ולימוד התחום.

מחקר זה הינו מחקר עיוני-תאורטי המתבסס כל כולו על סקירת ספרות מעמיקה. לצורך בחינת שאלת המחקר וביסוסה תערך סקירת ספרות מעמיקה שתציג מאמרים ומחקרים אשר נוגעים בסוגיית מנהיגות ברת-קיימא, מהותה, מאפייניה והשפעתה על החברה והסביבה. מבנה סקירת הספרות הינו בצורת "משפך" – תחילה יוצג חומר תיאורטי רחב יותר המתקשר לנושא, הגדרת המונח "מנהיגות ברת-קיימא" תוך התמקדות בשני המשתנים המרכזיים את המונח: "מנהיגות" ו"בר-קיימא". הפרקים האחרונים בסקירת הספרות התמקדו בחומר תיאורטי יותר ממוקד ונקודתי הנוגע הלכה למעשה לשאלת המחקר. לבסוף, יוצג פרק דיון וסיכום בו תתבצע אינטגרציה בין הממצאים שנדלו מסקירת הספרות. זאת במטרה לגבש תמונה נהירה יותר על הנושא, ולהביא לידי ביטוי את הרעיונות המשמעותיים והרלוונטיים שעלו מן הסקירה לשם השבה על שאלת המחקר.

סקירת ספרות

1. מנהיגות ברת-קיימא

1.1 מנהיגות – המשגה

על מנת להבין מהי "מנהיגות ברת-קיימא", ולצלול לעומק הסוגייה ומאפייניה, יש צורך לפרק לגורמים את המונח ולתהות על קנקנם של שני המונחים המרכיבים אותו – "מנהיגות" ו-"בר-קיימא". מהתמקדות על האטימולוגיה של המושג "מנהיגות" (Leadership) נראה כי הוא כולל את המילה "Laed" שפירושה "נתיב" או "דרך" בשפה האנגלו-סכסית (De Vries, 2006). כלומר, מנהיג הינו אדם שמראה למונהגים שלו את הדרך והנתיב הנכון. במרוצת השנים המונח "מנהיגות" עורר את סקרנותם של חוקרים רבים שניסו להגדירו ולהבין את משמעותו. אי לכך, שפע של הגדרות קיימות בעולם המחקר, כאשר חלקן שנויות במחלוקת וחלקן משקפות נקודות מבט שונות המנוגדות אחת לשנייה. כמו לדוגמא, ההגדרה למנהיגות במדינות המזרח מנוגדות לאלו במדינות מערביות (Western, 2019).

מנהיגות הוגדרה כ"התנהגות", "סגנון", "יכולת", "תהליך", "חוויה", "אחריות", "פונקציה של ניהול", "עמדת "סמכות", "מערכת יחסים" וכ"מאפיין" (Algahtani, 2014). קוטר הגדיר מנהיגות כיכולת לבצע פעולה קולקטיבית על מנת להחיות דבר מה (Kotter, 1990). הגדרה נוספת למנהיגות היא של דרוקר שסבר כי מנהיג הינו אדם שיש לו חסידים (Drucker, 1999). כך וקאהן (Katz & Kahn 1978, as cited in Yukl, 2013) הגדירו מנהיגות כ"תוספת" המשפיעה מעבר לציות המכני להנחיות השגרתיות של הארגון. לדידו של ריצ'ארד ואנגל (Richards & Engle, 1986, as cited in Yukl, 2013), תפקידו של מנהיג הוא ניסוח חזון, עיצוב ערכים ויצירת סביבה שבה ניתן יהיה להשיג מטרות ויעדים. על פי שיין (Schein, 1992), מנהיגות היא היכולת להתנתק מהתרבות הארגונית שהגדירה מיהו מנהיג, ולהתחיל תהליכי שינוי אבולוציוניים מותאמים יותר. הווי אומר, היכולת של המנהיג להבין כי ישנם מגבלות וקשיים בתרבות הארגונית וכפועל יוצא לפתח תרבות באופן הסתגלותי, היא האתגר של המנהיג (שם).

בעקבות ההגדרות הרבות למושג, ישנה עמימות רבה לגבי המשמעות האמיתית והנכונה שלו, ועל כן ניתן לומר כי מנהיגות הינה תופעה מורכבת ורב ממדית. על אף המגוון הרחב שיש למושג "מנהיגות", ניתן לומר כי רוב ההגדרות מתבססות על ההנחה כי מנהיגות הינה תהליך של השפעה חברתית על קבוצת אנשים המכוון להשגת מטרה ופיתוח חזון משותף (Algahtani, 2014). ההשפעה יכולה להגיע מבעלי עניין וגורמי סמכות מתוקף תפקידם הסמכותי, אך גם יכולה להגיע ממקור בלתי פורמלי, כמו אדם שניחן בכריזמה ואישיות שיכולה להשפיע על אחרים. מתוך כך, אין זה אומר כי מנהיג הוא בהכרח מנהל, ומנהל אינו בהכרח מנהיג (פופר, 1998).